

ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ КОНЦЕПТУ *ВОЄННИЙ КОНФЛІКТ* В АНГЛОМОВНІЙ ПРЕСІ

PRAGMATIC FEATURES OF LINGUISTIC MEANS USED TO EXPRESS THE CONCEPT OF *MILITARY CONFLICT* IN THE ENGLISH-LANGUAGE PRESS

Карачун Ю.Г.,

orcid.org/0000-0002-5171-8704

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Лобунько К.Р.,

orcid.org/0009-0002-6958-393X

студентка II курсу магістратури факультету філології

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Статтю присвячено аналізу прагматичних стратегій і лексико-стилістичних засобів, що застосовуються в англійській військовій журналістиці для формування концепту *ВОЄННИЙ КОНФЛІКТ* у масовій свідомості. Метою дослідження – з'ясувати як мовні засоби, від вибору лексем до синтаксичних конструкцій, впливають на інтерпретацію війни, легітимацію дій сторін і створення емоційно-оцінного тла повідомлення. Дослідження побудовано на тому, як добір термінів, атрибуція висловлювань, синтаксичні моделі та редакційні рішення впливають на сприйняття подій, статус учасників і моральну оцінку війни. Розглянуто як легітимація «своїх» і союзників часто здійснюється через евфемістичні формули (*operation, necessary step, security*), тоді як делегітимація опонента досягається негативно маркованою лексикою (*terrorists, militants, regime*) та акцентом на порушеннях права. Окремо висвітлено роль гуманітарно-забарвлених слів (*humanitarian crisis, displaced, massacre*), що створюють емоційний відгук і підсилюють увагу до цивільних жертв. У багатосторонніх конфліктах журналісти прагнуть зберігати баланс, розподіляючи оцінки між сторонами через маркери атрибуції (*X says, Y reports*) і дистанціювальні лапки. Методика дослідження ґрунтується на аналізі корпусу публікацій провідних англійських ЗМІ (Reuters, AP, BBC, The Guardian, Al Jazeera) та кількісному узагальненні основних груп лексики – делегітимізуючої, гуманітарно-емоційної, легітимізуючої й евфемістичної, що відображають різні прагматичні стратегії медіадискурсу. Результати показують, що англійська преса поєднує інформативність із впливом на оцінювання: мовні стратегії не лише описують події, а й формують рамки співчуття, осуду чи підтримки сторін.

Ключові слова: прагматика, англійська преса, військовий конфлікт, легітимація, делегітимація, евфемізм, дискурс, фреймування.

The article is devoted to the analysis of pragmatic strategies and lexico-stylistic devices used in English-language war journalism to construct the concept of *WAR CONFLICT* in public consciousness. The aim of the study is to determine how linguistic means – from lexical choice to syntactic structures – influence the interpretation of war, the legitimization of actions, and the creation of an emotional-evaluative background of reporting. The research focuses on how terminology selection, attribution of statements, syntactic patterns, and editorial framing affect the perception of events, the status of participants, and the moral evaluation of war. It is shown that the legitimization of “one’s own” and allied forces is often achieved through euphemistic formulas (*operation, necessary step, security*), whereas the delegitimization of the opponent is realized through negatively marked vocabulary (*terrorists, militants, regime*) and emphasis on violations of law. Particular attention is given to humanitarian-laden words (*humanitarian crisis, displaced, massacre*), which evoke emotional responses and draw attention to civilian suffering. In multilateral conflicts, journalists strive to maintain balance by distributing evaluations among parties through attribution markers (*X says, Y reports*) and distancing quotation marks. The research methodology is based on the analysis of a corpus of publications from major English-language media outlets (Reuters, AP, BBC, The Guardian, Al Jazeera) and the quantitative generalization of four main lexical groups – delegitimizing, humanitarian-emotional, legitimizing, and euphemistic – reflecting diverse pragmatic strategies of media discourse. The findings demonstrate that English-language war reporting combines informativeness with subtle influence: linguistic strategies not only describe events but also shape the frames of empathy, condemnation, or support toward the parties involved.

Key words: pragmatics, English-language press, military conflict, legitimation, delegitimation, euphemism, discourse, framing.

Постановка проблеми. Сучасна глобальна безпекова ситуація, позначена численними збройними конфліктами, зумовлює підвищену увагу медіа до теми війни. Майстерність подачі воєнних

подій та формування відповідного наративу стає надзвичайно важливою, адже мова ЗМІ є інструментом впливу на суспільну думку. Журналістські матеріали про війну впливають на те, кого сус-

пільство сприймає як агресора чи жертву, чиї дії вважає виправданими, а чиї – ні. У такий спосіб відбувається прагматичний вплив – не просто повідомлення фактів, а й формування ставлення аудиторії. Поняття ВОЄННИЙ КОНФЛІКТ у мас-медійному дискурсі включає широкий комплекс подій і явищ, які журналісти інтерпретують для масової аудиторії крізь певну призму. Особливістю англomовної преси є відносно прямий стиль повідомлення про війну, однак навіть у ньому простежуються спеціальні мовні прийоми для переконання та фреймінгу. Так, офіційні джерела інколи прагнуть пом'якшити сприйняття війни, називаючи її «операцією», тоді як незалежна преса зазвичай називає війну війною, що з точки зору урядів-агресорів видається «ворожою» подачею. І навпаки, евфемістична риторика однієї сторони сприймається іншою стороною як маніпуляція. Через це комунікація щодо конфліктів ускладнюється, а актуальність цього дослідження є в необхідності зрозуміти механізми мовного конструювання образів війни для підвищення медіаграмотності та ефективної міжкультурної взаємодії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Військову тематику в медіа системно досліджують сучасні науковці, у своїх працях з риторики воєнної журналістики та наративів конфліктів [9], а також у студіях зі стратегічного фреймінгу та перекладу повідомлень про тероризм і війну [5]. Велику увагу приділено ролі метафор і концептуальному моделюванню війни [7], а також альтернативним підходам на кшталт «журналістики миру» [8]. Окремий напрям – евфемізація воєнної реальності (*operation* – «операція», *crisis* – «криза» замість *war* – «війна», *invasion* – «вторгнення»), зокрема у висвітленні війни на сході України після 2014 року [6]. В українському мовознавстві описано оцінні компоненти газетного стилю та вербалізацію ядрових воєнних концептів [1–4], а також перекладацькі аспекти трансляції воєнно-політичного дискурсу [10]. Водночас бракує саме комплексного аналізу прагматичних механізмів мовного вираження концепту ВОЄННИЙ КОНФЛІКТ у англomовній пресі (легітимація/делегітимація, евфемізація, гуманітарне фреймування), що й зумовлює актуальність цього дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є комплексний аналіз прагматичних особливостей мовної репрезентації концепту ВОЄННИЙ КОНФЛІКТ в англomовній пресі. Для цього потрібно: по-перше, окреслити культурний та комунікативний контекст воєнного дискурсу західних медіа, враховуючи ідеологічні рамки,

стандарти журналістики та вплив офіційної риторики на пресу; по-друге, класифікувати ключові мовні засоби, за допомогою яких здійснюється легітимація «своїх» і делегітимація «чужих» (лексеми на позначення сторін конфлікту, синонімічні варіанти для позначення війни, способи подачі цитат); по-третє, продемонструвати функціонування цих засобів через автентичні приклади з англomовної преси останніх років, показавши прагматичний ефект їхнього вживання; і, нарешті, узагальнити вплив мовних чинників на формування інтерпретаційної рамки війни та виокремити тенденції у висвітленні збройних конфліктів у провідних західних виданнях. Таким чином, дослідження має заповнити прогалину у студіях воєнної публіцистики, де прагматичний аспект часто лишається поза увагою.

Виклад основного матеріалу. Прагматичні особливості англomовної воєнної журналістики проявляються у кількох напрямках:

– **Легітимація** власних або союзних дій через евфемістичні формулювання і аргументи «необхідності» (напр., *operation* – «операція», *necessary step* – «необхідний крок», *security* – «безпека») – виправдання війни як вимушеної або справедливої.

– **Делегітимація** ворога через негативно марковану лексику (*terrorists* – «терористи», *militants* – «бойовики», *regime* – «режим») і цитати з різко негативними оцінками – позбавлення противника легітимності та співчуття.

– **Балансування** у репортажах із багатьма сторонами (напр., Індія–Пакистан), де журналісти уникають однобічних звинувачень, розділяючи оцінки між сторонами через синтаксис і атрибуцію (*X says...* – «X зазначає...», *Y reports...* – «Y повідомляє...») – збереження нейтрального тону за наявності конфліктної інформації, див. табл. 1:

Як видно з таблиці, найпоширенішими є **делегітимізуючі позначення** (35% всіх випадків): журналісти дуже часто вживають негативно забарвлені слова для опису противника чи нелегітимної сторони конфлікту. Другу позицію посідає емоційно забарвлена, гуманітарно орієнтована лексика (30%), яка підкреслює страждання цивільних і наслідки війни. Дещо рідше фіксуються випадки **легітимізуючої лексики** щодо «своїх» сил або виправдання воєнних дій (20%). Найменш уживаною виявилася **евфемістична лексика** для пом'якшення опису війни (15%), оскільки більшість західних видань віддає перевагу прямим формулюванням, застосовуючи евфемізми здебільшого в контексті цитування офіційних заяв.

Таблиця 1

Частотність використання мовних засобів із різним прагматичним ефектом у воєнному дискурсі

Група мовних засобів (прагматичний ефект)	Приклади лексем і виразів	Частотність, %
Делегітимізуючі позначення сторін конфлікту	terrorists – «терористи», militants – «бойовики», insurgents – «заколотники», separatists – «сепаратисти», regime – «режим».	35%
Емоційно забарвлена / гуманітарна лексика	humanitarian crisis – «гуманітарна криза», massacre – «різанина», carnage – «кровопролиття», devastating – «спустошливий», displaced – «переміщені особи».	30%
Легітимізуючі позначення (своїх / союзників)	fighters – «бійці», volunteer fighters – «добровольці», ally – «союзник», defend – «захистити», necessary step – «необхідний крок».)	20%
Евфемізми для позначення війни	special operation – «спецоперація», operation – «операція», conflict – «конфлікт», crisis – «криза», crackdown – «придушення»	15%

Отримані результати свідчать про таку тенденцію: журналісти англomовної воєнної преси найчастіше формують наратив через негативне маркування «чужих» та акцентування гуманітарних наслідків конфлікту, тоді як пряма легітимація «своїх» або евфемістичне пом'якшення зустрічаються рідше. Це відображає прагнення медіа одночасно викликати у читача емоційний відгук і чітко окреслити, хто є агресором, але при цьому не виглядати відверто упередженими. Прагматичний вимір воєнного дискурсу безпосередньо пов'язаний із тим, як журналісти називають сторони конфлікту. Лексичний вибір формує певну інтерпретаційну рамку: він здатен делегітимувати або легітимувати учасників, викликати співчуття чи осуд, посилювати відчуття загрози або ж, навпаки, знижувати його.

1. Делегітимізуючі позначення становлять 35% корпусу (від бази 745) і працюють як інструменти оцінки та відчуження опонента від легітимного політичного поля. Вони утворюють градацію: *rebels* – «повстанці» (відносно нейтрально); *insurgents* – «заколотники» (акцент на нелегітимності); *militants* – «бойовики» («суха» технічна етикетка для озброєних груп без державного статусу); *terrorists* – «терористи» (різко негативне маркування, пов'язане з насильством проти цивільних); *separatists* – «сепаратисти» (підкреслює незаконне відокремлення); *regime* – «режим» (делегітимує владу як авторитарну). Прагматичний ефект добре видно у цита-тах: «... *rebel groups battled government troops ... as insurgents fired mortars into residential areas*»; «*Pro-Russian separatists declared independence in Donetsk and Luhansk*»; «*Russian-backed militants shelled Ukrainian positions in the east*»; «*US-led coalition intensified strikes against the terrorist group ISIS*»; «*Israel's military said it had struck*

Hamas and Islamic Jihad fighters among 50 "terror targets"». Такі вибори лексем задають рамку інтерпретації – від часткової нейтралізації образу опозиції до її повної криміналізації – і прямо впливають на оцінку дій сторін у читача.

2. Емоційно забарвлена / гуманітарна лексика становить 30% корпусу (від бази 745) і виконує функцію етичної рамки: вона спрямовує співчуття читача до цивільних і нормує осуд насильства. Типові маркери: *humanitarian crisis* – «гуманітарна криза», *massacre* – «різанина», *carnage* – «кровопролиття», *devastating* – «спустошливий», *displaced* – «переміщені особи». Вони активують сценарії страждання – від констатації системної катастрофи (*humanitarian crisis* – «гуманітарна криза») до максимально різкого означення події як масового вбивства (*massacre* – «різанина»). Похідні прикметники на кшталт *devastating* – «спустошливий» підсилюють оцінність, а *displaced* – «переміщені особи» переводить увагу до довгострокових наслідків – вимушеного переселення, голоду, руйнування інфраструктури. Прагматично такі одиниці виконують роль «моральних індикаторів» – через емоційно-оцінні лексеми журналістика підкреслює масштаб гуманітарної шкоди й легітимує заклики до допомоги та розслідування. Наприклад: «...*the conflict in Sudan has created the "largest and the most devastating humanitarian crisis in the world" as the warring parties lay siege to towns and block aid deliveries ...*». Наведені формулювання запускають «гуманітарну рамку» повідомлення й підсилюють оцінність через поєднання емоційних і техніко-операційних маркерів. Іменникове словосполучення *humanitarian crisis* – «гуманітарна криза» та прикметник *devastating* – «спустошливий» задають високий ступінь моральної терміновості (співчуття, шок), тоді як дієслівні кластери *lay siege* –

«взяти в облогу», *block aid deliveries* – «блокувати доставку допомоги», *cut off supplies* – «перекрити постачання» конкретизують агентність і механіку страждання цивільних (хто і як перешкоджає допомозі). Такий синтаксично-лексичний пакет одночасно описує факт і нормує його інтерпретацію: масштаби лиха подаються як безпрецедентні, а перешкоджання допомозі – як свідоме діяння, що легітимує вимоги до втручання й відповідальності сторін.

3. Легітимізуючі позначення (своїх / союзників) – 20 %. Ці маркери формують рамку «самооборони» та «союзнитва», зсуваючи інтерпретацію від «наступу» до «захисту». Типові одиниці: *fighters* – «бійці», *volunteer fighters* – «добровольці», *ally* – «союзник», *defend* – «захистити», *necessary step* – «необхідний крок». Вони підкреслюють правомірність дій (самооборона), моральну необхідність («потрібний крок») і приналежність до колективу «своїх» (союзники). Через таку лексику наратив нормує схвальне ставлення аудиторії до продовження операцій і посилює довіру до сторони, яку описують «*Netanyahu has said his country is engaged in a "war of civilization over barbarism" and vowed it would "continue to defend itself by just means until total victory."*». Тут дієслівно-оцінний центр *defend itself* активує правову й моральну рамку самооборони, переводячи фокус із пропорційності ударів на легітимність наміру. Колокація *by just means* підсилює це етичним маркером «справедливості», а *until total victory* задає доконечність дії – усе разом нормує підтримку союзника та відсовує сумніви щодо альтернатив.

4. Евфемізми для позначення війни – 15 % від бази 745. Ці лексеми виконують функцію пом'якшення та нормалізації насильства, переводячи інтерпретацію з «війни» в рамку керованих, нібито обмежених дій. Типові маркери: *special operation* – «спецоперація», *operation* – «операція», *conflict* – «конфлікт», *crisis* – «криза», *crackdown* – «придушення». Через них актор мінімізує власну агентність і масштаб подій, знижує морально-правову відповідальність

і тривожність аудиторії – замість прямої номінації «war» пропонуються «технічні» назви процесів: «*President Vladimir Putin authorised 'a special military operation' against Ukraine on Thursday morning to eliminate what he called a serious threat, saying his aim was to demilitarise Russia's southern neighbour.*» У наведеній формулі евфемізм *special military operation* – «спеціальна військова операція» виконує дві дії одночасно: (1) семантично зменшує подію – замість *war* – «війна» подається *operation* – «операція», що звучить локально та керовано; (2) легітимує дію через причинно-цільовий каркас (*eliminate a serious threat* – «усунути серйозну загрозу», *demilitarise* – «демільтаризувати»), підводячи моральне виправдання. Разом це зсуває сприйняття з агресії на «необхідний», нібито обмежений «крок безпеки», нейтралізуючи осуд і відтерміновуючи питання пропорційності.

Висновки. Отже, результати дослідження підтверджують, що прагматичні особливості мовного вираження концепту ВОЄННИЙ КОНФЛІКТ в англомовній пресі полягають у тому, що через добір термінів, цитат і мовних стратегій журналісти не лише повідомляють факти, а й формують у читача певну інтерпретаційну рамку. Висвітлюючи одну й ту саму подію, медіа можуть або легітимізувати, або делегітимізувати різні сторони протистояння; акцентувати увагу на гуманітарних наслідках (викликаючи співчуття) чи зосереджуватися на воєнних аспектах; балансувати між нейтральністю та емоційністю викладу. Вживання таких слів, як *fighters* – «бійці», *rebels* – «повстанці», *terrorists* – «терористи» або евфемізмів на кшталт *operation* – «операція» замість *war* – «війна», безпосередньо впливає на сприйняття подій і визначає ставлення аудиторії до конфлікту. Англомовна воєнна журналістика, таким чином, поєднує інформативність із прихованим впливом на громадську думку, роблячи мову інструментом не лише опису, а й оцінки та інтерпретації війни. Знання цих мовних механізмів є важливим для критичного осмислення медіаповідомлень про війну і підвищення рівня міжкультурної комунікації в умовах глобальних конфліктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Глінка Н.В., Єськін О.В. Семантико-стилістичні особливості англомовних текстів публіцистичного стилю. *Advanced Education*. Київ. 2014. № 1. С. 6–12.
2. Коць Т. Теоретичні засади вивчення оцінності в мові публіцистичного стилю. *Культура слова*. Київ. 2016. № 84. С. 123–131.
3. Маслова Ю. Вербалізація концептів ВІЙНА, МИР, ЖІНКА, ЧОЛОВІК у газетному дискурсі України у воєнний період. *Наукові записки НаУОА: Філологія*. Острог. 2023. Т. 17, № 85. С. 71–77.
4. Тепла О. Концепт «Війна» в лінгвокультурологічному аспекті (на матеріалі публіцистичного дискурсу). *International Journal of Philology*. 2023. Т. 14, № 3. С. 92–100.

5. Baker M. Narratives of terrorism and security: "Accurate" translations, suspicious frames. *Critical Studies on Terrorism*. 2010. Vol. 3 (3). P. 347–364.
6. Bogucharova O., Tyshakova L. Euphemized concept of war in English mass-media discourse: Events in the East of Ukraine. *Innovation in Science: Global Trends and Regional Aspect: Proc. Int. Sci.* Riga. 12–13 Mar. 2021. P. 140–144.
7. Chmielewska B. Metaphorical nomination of war in journalistic discourse: A cross-cultural perspective. *Currents. A Journal of Young English Philology Thought and Review*. Olsztyn. 2019. № 5. P. 7–21.
8. Galtung J. Peace journalism – a needed, feasible, global approach. *Media Asia*. Providence. 2015. Vol. 42 (2). P. 75–80.
9. Hoskins A., O'Loughlin B. *War and Media: The Emergence of Diffused War*. Cambridge: Polity Press, 2010.
10. Valdeón R. Journalistic translation research goes to war: Lessons from the Spanish–American War. *Perspectives*. Abingdon 2019. Vol. 27 (6). P. 815–829.

Дата першого надходження рукопису до видання: 10.10.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 21.11.2025
Дата публікації: 30.12.2025